

Κεφάλαιο Ε΄: Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος

Επαναληπτικές Ερωτήσεις και Λύσεις από τις Παγκύπριες Εξετάσεις των τελευταίων χρόνων

Μέρος Α:

Τύπος Ερώτησης Σωστό ή Λάθος

A1.1. Η πολιτική του «κατευνασμού» που εφάρμοσαν η Βρετανία και η Γαλλία οδήγησε στη διασφάλιση της ειρήνης στην Ευρώπη.

ΛΑΘΟΣ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, Ε΄ 1

A1.2. Κατά τη «μάχη της Αγγλίας», οι Βρετανοί υπέκυψαν στις αεροπορικές επιθέσεις των Γερμανών.

ΛΑΘΟΣ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 116

A1.3. Το 1938 η Αυστρία ενσωματώθηκε στο Τρίτο Ράιχ, ως αποτέλεσμα εκβιαστικών ενεργειών του Βερολίνου.

ΣΩΣΤΟ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 111

A.1.4 Το 1939 ο Χίτλερ, καταπατώντας τις υποσχέσεις του προς τη γαλλική και αγγλική κυβέρνηση, κατέλυσε πραξικοπηματικά την ανεξαρτησία της Τσεχοσλοβακίας.

ΣΩΣΤΟ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 113

A.1.5. Ο Καταστατικός Χάρτης του ΟΗΕ όρισε ότι, για να ληφθεί απόφαση από το Συμβούλιο Ασφαλείας, απαιτείται η σύμφωνη γνώμη τριών τουλάχιστον μελών.

ΛΑΘΟΣ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 141

A.1.6. Η Σοβιετική Ένωση, η Ινδία και η Κίνα δεν υπέγραψαν τη Συνθήκη του Αγίου Φραγκίσκου το 1951.

ΣΩΣΤΟ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 138

A.1.7. Η «εαρινή επίθεση» που εξαπέλυσαν οι Ιταλοί τον Μάρτιο του 1941 έπληξε τις ελληνικές δυνάμεις.

ΛΑΘΟΣ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 120

A.1.8. Οι Βρετανοί και οι Σύμμαχοι τους ηττήθηκαν στη μάχη του Ελ Αλαμίν.

ΛΑΘΟΣ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 126

A.1.9. Κατά τη Συνδιάσκεψη του Μονάχου ο Χίτλερ παραιτήθηκε των Γερμανικών διεκδικήσεων στα εδάφη της Τσεχοσλοβακίας.

ΛΑΘΟΣ Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 112

Τύπος Ερώτησης Αντιστοίχιση

A2.1 Ρομέλ: Απώθηση Συμμάχων στην Αφρική

Ιστορία Νεότερου και Σύγχρονου Κόσμου, σ. 118

A.2.2. Φραγκλίνος Ρουσβελτ: Χάρτης Ατλαντικού

Ιστορία Νεότερου και Σύγχρονου Κόσμου, σ. 117

Μέρος Β:

Τύπος Ερώτησης: Κατατοπιστικά Σημειώματα

α. Δίκη της Νυρεμβέργης (χρονικό πλαίσιο, σκοπός, ειδικότερες επιδιώξεις, αποτέλεσμα)

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 129

Χρονικό πλαίσιο: 1946. / Αμέσως μετά τη λήξη του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου. (0,5 μονάδα)

Σκοπός: Ο ΟΗΕ επιφορτίστηκε με τον εντοπισμό, τη σύλληψη και την παραδειγματική τιμωρία των ενόχων του Πολέμου. (1 μονάδα)

Ειδικότερες επιδιώξεις: Να λογοδοτήσουν οι υπεύθυνοι για: 1. την προπαρασκευή και την πρόκληση του Πολέμου, 2. τη διάπραξη εγκλημάτων πολέμου (κατά παράβαση των κανόνων

που οφείλουν να διέπουν τη συμπεριφορά των εμπολέμων), 3. τη διάπραξη εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. (3 x 1 = 3 μονάδες)

Αποτέλεσμα: Καταδίκη (σε φυλάκιση ή) σε θάνατο ηγετικών στελεχών, πολιτικών και στρατιωτικών, της Γερμανίας. (Παράλληλα επιβλήθηκαν κυρώσεις σε υπεύθυνους για καταστροφές και βιαιότητες που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια του Πολέμου.) (0,5 μονάδα)

Τύπος Ερώτησης Ανάπτυξη Δοκιμίου

B1 Σε κείμενο έκτασης 200-250 λέξεων, να προσδιορίσετε τη σημασία της εισόδου της ΕΣΣΔ και των ΗΠΑ στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και να εξηγήσετε με ποια γεγονότα συνδέεται η ανακοπή της νικηφόρας προέλασης του γερμανικού στρατού στην ΕΣΣΔ και του ιαπωνικού στρατού στον Ειρηνικό Ωκεανό. (15 μονάδες)

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, Ε΄ 2 / Ε΄ 4 Σημείωση: Υπέρβαση του ορίου λέξεων πέραν του 10% = Αφαιρείται 1 μον.

Σύντομος πρόλογος - Εισαγωγή

• Η προέλαση των ναζιστικών στρατευμάτων στην Ευρώπη κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο υπήρξε ταχεία και εξαιρετικά αποτελεσματική, ενώ επιδείκνυε μεγάλη αυτοπεποίθηση, καθώς οι ΗΠΑ και η ΕΣΣΔ, με το Σύμφωνο Μολότοφ Ρίμπεντροπ παρέμεναν εκτός του πολέμου. Ή άλλο συναφές (1 μονάδα) [Ο Πρόλογος πρέπει να διακρίνεται σε ξεχωριστή παράγραφο.]

Ζητούμενα

Η σημασία της εισόδου της ΕΣΣΔ και των ΗΠΑ στον πόλεμο

• Η είσοδος της ΕΣΣΔ και των ΗΠΑ στον πόλεμο σηματοδοτεί την αναστροφή των εξελίξεων του πολέμου. (1)

• Οι Σύμμαχοι, στη συνέχεια, και μετά την επιτυχημένη αντίσταση των δύο χωρών, κατόρθωσαν με επιτυχία να αντεπιτεθούν, με αποτέλεσμα την ήττα των Δυνάμεων του Άξονα. (1)

Η είσοδος της ΕΣΣΔ στον πόλεμο

- 22 Ιουνίου 1941: Εισβολή των γερμανικών στρατευμάτων στη Ρωσία. Καταπάτηση του Συμφώνου Μολότοφ - Ρίμπεντροπ. (1)
- Σχέδιο «Μπαρπαρόσα»: Το σχέδιο που είχε καταρτίσει ο Χίτλερ για εισβολή στη Ρωσία (Δεκέμβριος 1940), το οποίο εφαρμόστηκε. (1)
- [Σκοποί της επίθεσης: ① Ανάγκη εξασφάλισης «ζωτικού χώρου» (=Lebensraum) και ② εξυπηρέτηση της προπαγάνδας του ναζιστικού καθεστώτος κατά του διεθνούς κομμουνισμού.]
- Αρχικά, ταχύτατη προέλαση και προσέγγιση στο Λένινγκραντ (=Πετρούπολη) και τη Μόσχα. (1)
- [Η επιχείρηση «Μαρίτα» κατά της Ελλάδας / η μάχη της Κρήτης καθυστερεί την υλοποίηση του σχεδίου «Μπαρπαρόσα».]
- Ανακοπή της πορείας του γερμανικού στρατού λόγω της έλευσης του χειμώνα. (1)
- Άνοιξη 1942: Σθεναρή αντίσταση στο Στάλινγκραντ κατά των γερμανικών στρατευμάτων. (1)

Η είσοδος των ΗΠΑ στον πόλεμο

- Η αμερικανική κυβέρνηση είχε αποφύγει να εμπλακεί στον πόλεμο λόγω της πολιτικής της ουδετερότητας που τηρούσε, αν και ο Ρούζβελτ έδειχνε τη συμπάθειά του προς τους Δυτικούς Συμμάχους. (1)
- Αύγουστος 1941: Ο Φραγκλίνος Ρούζβελτ και ο Ουίνστον Τσόρτσιλ συνυπέγραψαν το «Χάρτη του Ατλαντικού», στον οποίο διακήρυσσαν τις δημοκρατικές αρχές που υποστήριζαν. (1)
- 7 Δεκεμβρίου 1941: Αιφνιδιαστική αεροπορική επίθεση των Ιαπώνων κατά της αμερικανικής ναυτικής βάσης του Περλ Χάρμπορ στη Χαβάη. (1)

Η ήττα των δυνάμεων του Άξονα στη Σοβιετική Ένωση

- Σεπτ. 1942: Οι Γερμανοί καθηλώθηκαν στο Στάλινγκραντ. (1)
- Ειρηνικός Ωκεανός: Οι Αμερικανοί αναχαίτισαν οριστικά τους Ιάπωνες. (1)
- Αρχές 1943: Ήττα της Βέρμαχτ στο Στάλινγκραντ (1)

Σύντομος επίλογος - Κατακλείδα • Η είσοδος της ΕΣΣΔ και των ΗΠΑ στον πόλεμο αποτελεί σημείο καμπής, καθώς ανατρέπει ολοκληρωτικά τους σχεδιασμούς της ναζιστικής Γερμανίας. • Ή άλλο συναφές (1 μονάδα) [Ο Επίλογος πρέπει να διακρίνεται σε ξεχωριστή παράγραφο.]

ΜΕΡΟΣ Γ:

ΤΥΠΟΣ ΕΡΩΤΗΣΗΣ: ΠΗΓΕΣ

Γ.1.1. Το στρατιωτικό μέρος της σύγκρουσης άρχισε να εκτυλίσσεται μετά τα αιματηρά γεγονότα της πλατείας Συντάγματος, τόπο του συλλαλητηρίου του ΕΑΜ στις 3 Δεκεμβρίου, όταν σκοτώθηκαν τουλάχιστον δέκα διαδηλωτές από πυρά των δυνάμεων ασφαλείας. [...] Στις 4 Δεκεμβρίου ο ΕΛΑΣ θα αναλάμβανε επίθεση και θα επιτύχανε να καταλάβει τα περισσότερα αστυνομικά τμήματα των Αθηνών. [...] Στις 12 Φεβρουαρίου θα υπογραφόταν τελικά η συμφωνία της Βάρκιζας, μετά από διαπραγματεύσεις δέκα ημερών μεταξύ της κυβέρνησης και της Αριστεράς. Οι σημαντικότεροι όροι της αφορούσαν τον αποπλισμό της Αριστεράς, το σεβασμό των πολιτικών και κοινωνικών πεποιθήσεων των πολιτών, [...], την εκκαθάριση των δημοσίων υπηρεσιών από τους συνεργάτες των αρχών Κατοχής και τα όργανα της δικτατορίας που είχε προηγηθεί, και τη συγκρότηση εθνικού στρατού. Ειδικά για το πολιτειακό προβλεπόταν η διεξαγωγή δημοψηφίσματος εντός του 1945 και η διενέργεια εκλογών στη συνέχεια, το συντομότερο δυνατόν. Τέλος, προβλεπόταν η παροχή γενικής αμνηστίας για τα πολιτικά αδικήματα. Εισαγόταν όμως ένας κρίσιμος περιορισμός, ο οποίος θα αποδεικνυόταν καθοριστικός για τον εκτροχιασμό της επιχειρούμενης πολιτικής διευθέτησης: Εξαιρούνταν από την αμνηστία τα κοινά ποινικά αδικήματα [...]. Επρόκειτο για την εξαίρεση που θα επέτρεπε τη δίωξη των ανταρτών του ΕΛΑΣ κατά το επόμενο διάστημα και θα δημιουργούσε πολύ σύντομα την ψυχολογία του διωκόμενου στο σύνολο της Αριστεράς...

Πηγή: Σωτήρης Ριζάς, *Απ' την Απελευθέρωση στον Εμφύλιο*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2011, σ. 73, 104-105

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

α. Σε ποια στρατιωτική σύγκρουση αναφέρεται το πιο πάνω παράθεμα, πότε συνέβη και με ποια πολιτική κρίση σχετίζεται; (3 μονάδες)

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 135-136

Στρατιωτική σύγκρουση: Δεκεμβριανά. (0,5 μονάδα)

Πότε συνέβη: Δεκέμβριος 1944 / Μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας από τους Γερμανούς. (0,5 μονάδα) Πολιτική κρίση στην Ελλάδα: (Αντανακλά την παγκόσμια αντιπαράθεση, μετά τη λήξη του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου, μεταξύ του δυτικού καπιταλιστικού-φιλελεύθερου προτύπου και του κομμουνιστικού.)

Διατυπώνονταν δύο διαφορετικές προτάσεις (οι οποίες διατυπώνονταν ήδη από το 1943). Από τη μια, η οδός της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας που εφαρμοζόταν στη Δύση, με την οποία τασσόταν η (εξόριστη) ελληνική κυβέρνηση και ένα μέρος των αντιστασιακών δυνάμεων στην Ελλάδα. Από την άλλη, η οδός του σοσιαλισμού που είχε υιοθετήσει η Σοβιετική Ένωση, με την οποία τασσόταν η ισχυρότερη ένοπλη αντιστασιακή οργάνωση στην Ελλάδα, το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ (ΚΚΕ). (2 μονάδες)

β. Να αναφέρετε πέντε (5) όρους που περιλάμβανε η Συμφωνία της Βάρκιζας, σύμφωνα με το πιο πάνω παράθεμα. (5 μονάδες)

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 136

Όροι Συμφωνίας της Βάρκιζας:

1. Αφοπλισμός της Αριστεράς. 2. Σεβασμός των πολιτικών και κοινωνικών πεποιθήσεων των πολιτών. 3. Εκκαθάριση των δημοσίων υπηρεσιών από τους συνεργάτες των αρχών Κατοχής και τα όργανα της δικτατορίας που είχε προηγηθεί. 4. Συγκρότηση εθνικού στρατού. 5. Ειδικά για το πολιτειακό προβλεπόταν η διεξαγωγή δημοψηφίσματος εντός του 1945. 6. Προβλεπόταν, επίσης, η διενέργεια εκλογών το συντομότερο δυνατόν. 7. Προβλεπόταν η παροχή γενικής αμνηστίας για τα πολιτικά αδικήματα (με εξαίρεση τα κοινά ποινικά αδικήματα). (5 x 1 = 5 μονάδες)

γ. Να εξηγήσετε τι εννοεί ο συγγραφέας όταν αναφέρει «κατά το επόμενο διάστημα θα δημιουργούσε πολύ σύντομα την ψυχολογία του διωκομένου στο σύνολο της Αριστεράς». Στην απάντησή σας να αναφερθείτε σε συγκεκριμένα γεγονότα. (4 μονάδες)

Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου, σ. 143, 145, 157-158

Ζητούμενα:

1. Ο συγγραφέας αναφέρεται στον ελληνικό Εμφύλιο Πόλεμο, 1946-1949 (του οποίου τα Δεκεμβριανά αποτέλεσαν την πρώτη φάση).

2. Συγκρούστηκαν από τη μια οι φιλοδυτικές δυνάμεις (του Κέντρου και της Δεξιάς, με κύριους εκπροσώπους το Κόμμα των Φιλελευθέρων και το Λαϊκό Κόμμα και με ένοπλη δύναμη τον

Εθνικό Στρατό) και από την άλλη οι δυνάμεις του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας (ΚΚΕ) (με ένοπλη δύναμη το Δημοκρατικό Στρατό Ελλάδας).

3. Το ΚΚΕ τέθηκε εκτός νόμου το 1947 / κατά τη διάρκεια του Εμφύλιου Πολέμου και παρέμεινε στην παρανομία έως το 1974 / για αρκετά χρόνια.

4. Η αμερικανική κυβέρνηση εξήγγειλε το Δόγμα Τρούμαν (1947), βάσει του οποίου προσέφερε σημαντική οικονομική και στρατιωτική βοήθεια στην Ελλάδα και στην Τουρκία, ώστε να «αντισταθούν στον κομμουνισμό».

5. Το 1949 ο Εμφύλιος Πόλεμος τελείωσε με τη νίκη των φιλοδυτικών δυνάμεων / την ήττα των αριστερών δυνάμεων.

6. Στη μεταπολεμική Ελλάδα, το κόμμα της ΕΔΑ (Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά) κατάγγελλε συχνά διακρίσεις σε βάρος της - διώξεις Αριστερών (εκτέλεση Νίκου Μπελογιάννη, δολοφονία Γρηγόρη Λαμπράκη). (4 x 1 = 4 μονάδες)